

Тъкмо затова в своите песни, приказки и легенди, в притчите и преданията си, циганите разкриват не само “фона” на своя живот, но и разтърсващите духа, ума и сърцето им житейски проблеми и дилеми, които е трябвало да осмислят и преодоляват, за да съхранят себе си и следващите поколения. За циганите не е имало друг изход, освен всекидневната и често моментална реактивност. Те е трябвало да се задоволяват повече с това, което може да се постигне на момента, а не с това, какво и колко може да се получи евентуално в бъдещето. Тъй че успоредно с тъгата и мъката, съпътстващи цялостния им живот, в него широка изява имат и радостта и щастието от моментното, от даренията на случая, от всекидневното оцеляване и благополучие (макар и в техния пределно битовизиран вариант).

Ето защо, когато се извайва профилът на ромите, когато се рисува техният уникален етнопортрет те не бива да бъдат оцветявани и изобразявани само в тъмни или само в светли тонове. Въпросът за приоритетността на мажорното или миньорното, на оптимистичното или песимистичното в циганската (в случая музикална) култура трябва да се постави на друга база: не кое е приоритетно, а как те съжителстват заедно, как и защо оптимизмът прелива в песимизъм и обратно, как и защо ромската душа е гостоприемна и за двете?

По моему тези въпроси и правдивите им отговори могат да се открият в колизиите и катаклизмите, в т. ч. и временните сринове, в ромската душевност и битийност. В същото време, пак те могат да очертаят и особената неповторимост на въздигането на жизнените импулси и ритмиката на тази своеобразна и своенравна душевност.

Естествено, тези въпроси и полагащите им се отговори тепърва ще са обект-предмет на вниманието на циганолозите изобщо и по-конкретно на профилираните специалисти в областта на етнопсихологията, етнографията, фолклористиката, музикознанието и т. н. Безспорно е, обаче, че без формулирането и поставянето “на светло” на тези въпроси, без намирането на техните наложителни и правдиви, научно коректни и задълбочени отговори, няма да е възможно да се нарисува етнопортрета на циганина в неговия истинен и многобагрен духовно-културен, душевен и битиен вид, патос и